

ETIK OCH AKK – också för äldre personer

Boel Heister Trygg

Rätten att kommunicera har SÖK skrivit om många gånger. Vi har också fått ”rätten att översätta” ASHAS (American Speech and Hearing Association) Bill of Communication Rights. En grupp som inte tillhör de etablerade grupperna för AKK är äldre personer med olika former av skador och funktionsnedsättningar. Om detta handlar bok och film *KOMMUNIKATIV OMVÅRDNAD - Om Alternativ och Kompletterande Kommunikation för personer med demens, förvärvad hjärnskada och grav utvecklingsstörning*.

Rätten att tilltalas på ett värdigt sätt

Alla människor har rätten att samtalas med på ett sätt som erkänner och medger den inneboende värdigheten hos den tilltalade, och rättighet att ta del i de samtal som förs i deras närvaro om olika individer

Rätten att föra vettiga samtal

Alla människor har rätten att samtalas med på ett sätt som är meningsfullt, förståeligt och språkligt och kulturellt lämpligt.

Det handlar om individens rättigheter. De är inte särskilt kontroversiella – ändå uppfylls dessa sällan uppfyllda i äldrevården. Rättigheterna är inte absoluta. De som har rättigheterna kan inte kräva dem själva - det ligger i kommunikationssvårigheternas natur! Om *rättigheterna* ska bli uppfyllas beror på oss andra. För oss andra blir de i stället *skyldigheter!*

Omskrivna till skyldigheter för oss andra blir de två nämnda rättigheterna:

Skyldigheten att samtala med en funktionshindrad person på ett sätt som erkänner och medger den inneboende värdigheten hos denna, och skyldighet att se till att personen kan ta del av samtal som pågår.

Skyldigheten att samtala med en funktionshindrad person på ett sätt som är meningsfullt, förståeligt och språkligt och kulturellt lämpligt.

Man kan också skriva om dessa rättigheter och skyldigheter ännu tydligare till vad vad man *inte* får göra, vad som kränker dessa rättigheter:

Du får inte tala kränkande till eller om en person!

Du får inte tala över huvudet på en person som är närvarande!

Du får inte tala om honom eller henne som om hon inte är närvarande!

Du får inte prata på ett nedlåtande, barnsligt, oförståeligt eller olämpligt sätt!

Rätten att kommunicera. Översatt av Södra regionens kommunikationscentrum (SÖK) med tillstånd av American Speech–Language–Hearing Association, 1992.
Heister Trygg, B. (2008). *KOMMUNIKATIV OMVÅRDNAD - Om Alternativ och Kompletterande Kommunikation för personer med demens, förvärvad hjärnskada och grav utvecklingsstörning*. Hjälpmedelsinstitutet och SÖK. Bok och film.
Värdigt liv i äldreomsorgen. Betänkande av Världighetsutredningen. Stockholm 2008. SOU 2008:51.